

Vrijdag 11 december 1914 – ochtendeditie

Bepalingen betreffende passen voor het verkeer naar België.

De Duitse legatie te 's Gravenhage deelt het volgende mee:

Voor het betreden van Belgisch grondgebied van Nederland uit, hebben Duitsers, onderdanen van met Duitsland verbonden staten en neutrale buitenlanders een reispas nodig, benevens een verklaring aangaande het doel, de plaats van bestemming en de duur van de reis. Belgen moeten voorzien zijn van een dergelijke verklaring en van een legitimatie aangaande hun persoon. De reispas wordt aan de reiziger afgegeven door het Duitse consulaat in de Nederlanden, in welk ressort de reiziger gevestigd is.

De legitimaties (voor Belgen) worden afgegeven door het Duitse consulaat in Nederland, in welk ressort de Belg verblijf houdt.

Voorziening in noodzakelijke levensbehoeften in Belgische grensgemeenten.

In aansluiting aan vorige mededelingen ter zake wordt er nog in het bijzonder de aandacht op gevestigd, dat de commissie tot regeling van de voorziening in noodzakelijke levensbehoeften in Belgische grensgemeenten uitsluitend tot taak heeft de regering te adviseren betreffende aanvragen van derden en dat de commissie zelf niet als koopster optreedt.

Het is derhalve geheel nutteloos en kan slechts tot onnodige moeilijkheden en oponthoud aanleiding geven aan de commissie offertes te maken.

Belgische vluchtelingen.

De minister van binnenlandse zaken maakt bekend, dat onder de gemeente Ede een vluchtoord voor de huisvesting van Belgische

vluchtelingen in gereedheid wordt gebracht, en dat het bestuur van dat vluchtoord vanaf de 7^e dezer ter plaatse aanwezig is.

Van het westelijk gevechtsterrein.

Parijs, 10 december. Officiële kennisgeving van vanmiddag drie uur:

De dag van gisteren is op het front in België en bij Atrecht rustig verlopen.

Van het westelijk oorlogstoneel.

Een onzer oorlogscorrespondenten schrijft ons:

Welke betekenis de krachtige tegenstand der Belgen heeft gehad voor de einduitslag van deze oorlog, komt eerst nu in volle duidelijkheid aan het licht.

Het aantal legerkorpsen, dat de Duitsers reeds gedurende de eerste maand van de oorlog in het veld hebben gebracht, overtrof ver het aantal dat men, volgens de bestaande gegevens had kunnen verwachten. Reeds op 2 augustus waren er behalve de korpsen van het leger van de eerste linie niet minder dan 13 reservekorpsen gemobiliseerd. En zeer kort daarop konden door de Duitsers reeds geheel gemobiliseerde "Ersatz"-korpsen in het vuur worden gebracht.

Daartegenover stond, dat in Frankrijk alleen de mobilisatie van het leger van de eerste linie voldoende snel kon plaats hebben. De uitrusting voor de reservekorpsen was niet voldoende gereed en ook de organisatie liet zeer veel te wensen over. Tijd winnen was dus voor de Fransen hoofdzaak en die tijd werd gewonnen, in de eerste plaats door de krachtige weerstand der Belgen, maar ook door de tactiek van generaal Joffre, die door onverwachte offensieve bewegingen (o.a. op de Franse rechtervleugel) de Duitsers dwong hun linkervleugel te versterken en het offensief op de rechtervleugel en

in het centrum, waar toen reeds door hen de beslissing gezocht werd, te verzwakken.

Sindsdien heeft door de gebeurtenissen in België de slaglinie zich uitgebreid tot aan zee, maar ook, al wat ontbrak aan de uitrusting en organisatie van het gehele Franse leger kon worden aangevuld. De toestand is thans zodanig, dat Frankrijk beschikt over een ontzaglijke reserve en zelfs nog niet eens alle beschikbare mannen onder de wapenen heeft geroepen.

Toch kan men er op rekenen, dat een definitieve beslissing op het westelijk oorlogstoneel nog geruime tijd op zich zal laten wachten. De tactiek der Fransen is er een van uitputting van de tegenstander en terwijl de Duitsers herhaaldelijk trachten door een krachtig offensief, dat tienduizenden mensenlevens kost, een beslist voordeel te behalen, gaat Frankrijk voort, steeds nieuwe troepen te vormen.

Hetzelfde doet, zoals bekend is, Engeland, maar ook België zit niet stil en aan het te Havre gevestigde Belgische ministerie van oorlog wordt koortsachtig gewerkt.

Van het oorspronkelijke Belgische leger zijn thans nog ongeveer 60.000 man in het vuur. Hieronder zijn ongeveer 15.000 vestingtroepen, die aan de IJzer in tweede linie liggen. Het verlies van de Belgen kan worden geschat op bijna 80.000, waarvan ongeveer 1/3 gesneuveld zijn.

Groot is het getal nieuwe troepen, bestaande uit vrijwilligers, jongens van de nieuwe lichten en de ongetrouwde Belgen tussen 20 en 30 jaar. Deze troepen worden nu reeds enige maanden geoefend, en deze oefening, die in kampen geschiedt, wordt zeer krachtig aangevat. Voor de uitrusting is uit Engeland afkomstig materieel gebezigd.

In de bevelvoering van het Belgische leger zijn grote wijzigingen gebracht en in het voorjaar zal een geheel nieuw leger van ten minste 200.000 man in het vuur staan.

Onder de Belgische troepen heerst hetzelfde vertrouwen als onder de Engelsen en Fransen: dat in een absolute zegepraal, zij het na lange en hardnekkige strijd.

Tenslotte: in strijd met sommige berichten, als zou het Belgische leger thans rust genieten, kan ik met volkomen zekerheid melden dat het overschot van het oude leger nog steeds in het vuur staat en niet liever wil dan zelf het laatste stuk Belgische gebied, dat nog niet door de Duitsers bezet, verdedigen.

De oorlogscorrespondent van de Daily Chronicle in Noord-Frankrijk vertelt van een 20-jarige Belgische vlieger, die als vrijwilliger dienst had genomen en dinsdag een Duits konvooi heeft beschadigd en een afdeling Duitse ruitery bij Brugge aanzienlijke verliezen heeft toegebracht door het werpen van bommen.

Ofschoon hij daarbij zeer laag vloog, is hij aan het vijandelijke vuur ontkomen. Toen hij de linies der Belgen bijna weer bereikt had, wilde hij in glijvlucht dalen, doch kwam neer op het geïnuundeerde terrein bij Ramskapelle. Hij slaagde er echter in door het water te waden en ongedeerd de linies te bereiken. Later is zijn vliegtuig ook nog opgevist.

Waarschijnlijk zal de vlieger tot luitenant worden bevorderd en een decoratie krijgen.

Op verzoek van de Belgische regering heeft de Engelse besloten, dat alle Belgische vluchtelingen in Engeland ingeschreven moeten worden.

Van de Belgische grens. Men schrijft ons uit Koewacht:

De laatste dagen worden hier dagelijks een groot aantal broden naar het Belgisch gedeelte van deze gemeente gebracht om de bevolking van die wijk te voeden. Dinsdag kwam echter het bevel, dat het brood niet meer verstrekt mocht worden. Wilde men de bevolking voeden, dan moest het ingevoerd worden langs de weg Hulst-Kemzeke.

Daardoor worden deze mensen, die toch al zo veel te lijden hebben door de inkwartiering en de verschillende rekvisities, zeer getroffen, want langs die weg zal zeker niemand het brood naar hier brengen.

Men schrijft ons uit Zeeuws-Vlaanderen:

Gisteren kwamen verscheidene Belgen langs binnenwegen en paden naar hier met paarden en rijwielen. De Duitsers hadden nl. bekend gemaakt, dat voor paarden, koeien, rijwielen en naaimachines een belasting zal moeten betaald worden, terwijl bij niet betaling die goederen in beslag zullen worden genomen. In de laatste dagen zijn hier vele Belgische paarden aan Hollandse kooplieden tegen goede prijzen verkocht.

Dinsdagmiddag zijn, naar aan de Tijd wordt gemeld, door de Duitse grenswacht tussen Zelzate en Assenede ongeveer twintig schoten gelost op mensen, die de grens langs verboden wegen trachtten over te komen. Na gesommeerd te zijn door de wacht werd er geschoten met gevolg, dat er een aan de hand gewond werd. Drie der onvoorzichtigen werden gevangen genomen.

Onder voorbehoud meldt dezelfde correspondent dat er artillerie in Zelzate zou zijn aangekomen, om in stelling gebracht te worden langs het kanaal.

Wel is er een kanon geplaatst achter het gekkenhuis, aan de oostzijde van het kanaal. Misschien heeft dit bericht aanleiding gegeven tot het gerucht van aankomst van artillerie. In de laatste dagen hoort men

van tijd tot tijd zo eens het geschutvuur, zo bv. gistermiddag uit zuiver westelijke richting.

Vrijdag 11 december 1914 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

De vluchtelingen, die verblijf hielden, althans 's nachts, in de lichter van de Steenkolenhandelsvereniging, zijn gisteren namiddag allen naar het Uraniumhotel overgebracht. In het geheel verblijven daar thans 528 uitgewekenen, waaronder ongeveer 60 kinderen beneden 12 jaar. Bovendien bevinden zich op het ogenblik in dit hotel 98 gewonde geïnterneerden, die herstellende zijn.

Het hotel kan, zo nodig, 2000 vluchtelingen herbergen. Enige lokaliteiten, die het Rode Kruis voor eventuele gebeurlijkheden had ingericht, zijn ontruimd en worden nu voor eetzaal gebruikt. De vrouwen en kinderen slapen in de rechtervleugel van het hotel, de mannen in de linker. Over deze maatregel zijn de vluchtelingen niet erg tevreden. Ze mogen zich overigens vrij bewegen, het hotel verlaten wanneer ze willen, als ze maar zorgen 's avonds voor tieners binnen te zijn.

's Morgens krijgen ze voor ontbijt koffie, de kinderen melk, en boter, enkele dagen in de week krijgen ze er een stukje kaas bij.

Het middagmaal bestaat uit groenten en aardappelen of hutspot en elke dag vlees. Tweemaal in de week wordt er erwtensoep gegeten.

's Avonds krijgen ze weer brood, boter en thee of pap.

De vluchtelingen zijn met de verhuizing wel ingenomen: vooral de centrale verwarming in het hotel is hen bijzonder welkom.

De uitgewekenen, voor wie het Belgische comité langzamerhand wegens gebrek aan geldmiddelen niet langer kon zorgen en ook de vluchtelingen, die eerst bij particulieren hebben gelogeed, zullen in het Uraniumhotel worden opgenomen.

Van het westelijke gevechtsterrein.

Berlijn, 11 december. Ambtelijke mededeling van hedenmorgen uit het grote hoofdkwartier:

In Vlaanderen hebben wij vorderingen gemaakt.

Londen, 11 december. Aan de Times werd gisteren uit noordelijk Frankrijk gemeld:

De hernieuwde bedrijvigheid der Duitsers aan de IJzer is een onverwachte gebeurtenis van weinig militaire betekenis. Eenieder, die in de gelegenheid geweest is het onderwater gezette gebied te bezoeken, waardoorheen de vijand onlangs getracht heeft voorwaarts te rukken, moet terstond het hopeloze inzien van een poging om door de linie der bondgenoten heen te breken. Het water is weliswaar op sommige plaatsen vrij ondiep en er zijn modderige kleine eilandjes is, die een steunpunt zouden kunnen opleveren voor kleine, aanvallend optredende afdelingen, maar de hoofdmoeilijkheid bij infanterieaanvallen zijn de sloten, waarin de soldaten hopeloos moeten wegzinken.

Pervijze is door de Duitsers uitgekozen als een geschikt punt voor een aanval. Tweemaal hebben zij een nachtelijke tocht gedaan, die telkens in een nederlaag geëindigd is. De Duitsers poogden hoofdzakelijk de bezetting van de door de bondgenoten ingenomen loopgraven te verrassen door door het water heen te waden.

Bij de zware gevechten der laatste twee dagen, waarvan Ieper meermalen het middelpunt geweest is, is slechts een deel van het Engelse expeditieleger ernstig betrokken geweest. De artillerie

bewijst uitstekende diensten en heeft uitstekende diensten bewezen, afgezien van de welbekende kwaliteiten van onze scherpschutters. Op één punt dient de nadruk gelegd: dat we zoveel kanonnen in dienst hebben als we nodig hebben. Misschien hebben de Duitsers voor het ogenblik in zwaar geschut enige meerderheid, maar wij kunnen met vertrouwen vaststellen, dat zover het aantal betreft, hun artillerie met de uitrusting der bondgenoten niet vergeleken kan worden.

De bijzondere correspondent van de Tijd te Brugge meldt, dat op 6 dezer de gemeente Schellebelle tot 50.000 frank boete veroordeeld is wegens schade toegebracht aan de telegraaf- en telefoonlijnen. De daders zijn totnogtoe onbekend. De werkloosheid te Brugge is bijna algemeen. De rekvisities bedragen dagelijks een waarde van 10.000 frank.

Men meldt ons gisteren uit IJzendijke:

Ik meldde reeds dat Passendale door de Engelsen is heroverd; vandaag wapperde ook te Staden, ongeveer 9 km ten noorden van Passendale, de Engelse vlag.

Uit de zetelplaats der Belgische regering.

Een van onze correspondenten schrijft ons:

De Belgische regering is, zoals reeds bekend is, bij Havre. De ministeries zijn namelijk ondergebracht te Sainte Adresse, een voorstadje van Havre. Deze gemeente is nu een Frans-Belgisch plaatsje en van het gemeentehuis wapperen broederlijk naast elkander de Franse en de Belgische vlag en in het politiebureau zijn, behalve de Franse politieagenten, ook Belgische gendarmes. Het postkantoor draagt tot opschrift: "Poste Franco-Belge", en aan het ene loket worden Franse, aan het andere Belgische postzegels verkocht.

De ambtenaren van de departementen zijn er, wat de ligging van hun bureaus en het uitzicht aangaat, niet op verminderd. Het gebouw, waarin ik de secretaris-generaal van het departement van oorlog sprak, is gelegen aan zee en heeft uitzicht op de wonderschone baai, met in de verte het gebergte, dat de baai begrenst. Merkwaardigerwijs is het departement van buitenlandse zaken ondergebracht in een villa, die de naam draagt van "Villa Hollandaise".

Van alle Belgische regeringsgebouwen wappert de Belgische vlag. De wacht wordt er betrokken door Belgische gendarmes. Bij het departement van oorlog heeft tweemaal per dag een bijzondere plechtigheid plaats. 's Morgens te half negen wordt er aan een mast in de tuin de Belgische vlag gehesen. Alle officieren en ambtenaren van het departement zijn er bij tegenwoordig, evenals een wacht van gendarmes. Twee hoornblazers doen het vlaggensignaal weerklinken, terwijl de vlag wordt gehesen, de gendarmes brengen de vlag het eerbewijs en in het vreemde land klinkt dan een "Vive la Belgique, vive le roi!" 's Avonds wordt de vlag met eenzelfde eerbewijs neergehaald.

Sainte-Adresse is een half-Belgische plaats, niet alleen door de vlaggen en de ministeries, maar ook door het groot aantal Belgische vluchtelingen, dat er zich bevindt en herhaaldelijk hoort men er in de cafés Vlaams klappen. Ook Belgische soldaten komt men herhaaldelijk tegen, evenals Belgische padvindders, die nu gedeeltelijk in een nieuw uniform zijn gestoken, een militair, groen uniform, en dienst doen als boodschappers aan de ministeries.

Opmerkelijk is het grote vertrouwen dat zowel Belgen als Fransen en Engelsen hebben in de uitslag van de strijd. Er is eenvoudig geen spoor van twijfel merkbaar. Overtuigd zijn allen, dat de strijd lang zal duren, maar zeker zijn allen van de overwinning.

De Franse troepen, die ik zag, maken een uitstekende indruk. Weliswaar zijn de opzichtige rode pantalons van troepen, die uit het vuur komen, natuurlijk lang niet smetteloos, maar dit verandert aan de militaire waarde van het leger niets. Reeds zijn er Franse troepen in kaki gestoken. Hun uniform is dan bijna geheel gelijk aan dat der Engelsen, met dit verschil, dat zij een kakikleurige kepie dragen, terwijl het Engelse hoofddeksel een gewone pet is.

De uitrusting der Engelse troepen is onovertroffen. Er spreekt een echt praktische geest uit. Ook hun houding is uitstekend en een vergelijking tussen hen en de Duitse troepen, zelfs zoals dezen bij de aanvang van de oorlog de Belgische grens overschreden, valt ten nadele van laatstgenoemden uit. De onderlinge verhouding van de troepen der geallieerden is zeer hartelijk.

Te Havre zijn enige hospitalen ingericht. Het Casino is een Engels hospitaal geworden.

Vaak ziet men in de restaurants gekwetste Franse soldaten, die familie op bezoek hebben en dan buiten het hospitaal gaan eten. Ontroerend is het, zo'n rood gebroekte krijgsman, strompelend, steunend op een stok, binnen te zien komen, begeleid door zijn jong vrouwtje, op wiens gelaat medelijden met de gewonde en blijdschap over het weerzien tegelijk staan uitgedrukt.

Ik ontmoette een Engels onderofficier, die in deze oorlog reeds voor de vierde maal gewond was en nu binnen veertien dagen weer naar het front hoopte te gaan. Hij sprak van zijn aanstaand vertrek naar het gevechtveld als van een feest, dat hem wachtte.

De Duitsers in de Belgische Kempen.

Men schrijft ons van Duitse zijde:¹

Nu dat het Duitse gouvernement in het door de Duitse troepen bezette België geregelde toestanden wil houden zouden wij op de misstanden willen wijzen die zich nog altijd bij de betaling van de rekvisities door de Duitse troepen op het platteland van België voordoen. Van de Belgische Kempen bv. horen wij door vertrouwenswaardige boeren dat er daar veel door de Duitsers wordt opgeëist aan paarden, hooi, haver enz. Wordt het opgevorderde dan aan de Duitse autoriteiten afgeleverd zo ontvangen de boeren of hoegenaamd geen bon of deze wordt hun dadelijk weer door de soldaten afgenomen. Protest blijkt onmogelijk door de barsheid en brutaliteit van de soldaten in zulke gevallen. Duitsland heeft altijd zich officiël bij het gezonde en vernuftige principieel geschaard dat ook in oorlogstijden het privaat eigendom veilig moest blijven, waaruit vloeit dat rekvisities ook moeten worden betaald. In het belang van de Duitse naam zou het o.i. wezen dat het Duitse gouvernement in de Belgische Kempen een ernstig onderzoek zou instellen waarom aan de boeren het opgeëiste niet wordt betaald en hoe het kan dat eenvoudige soldaten aan hun de eventueel gegeven bons weer afnemen en wat deze soldaten met zulke bons doen. Wij zijn er zeker van dat in dit geval de Kempische en andere Belgische boeren gauw het zullen ondervinden dat er ook in oorlogstijden noch Duitse rechters niet alléén in Potsdam bestaan.

Duitsland en de Vlaamse beweging.

Men schrijft ons:

¹ Wij laten de Nederlandse tekst van deze brief, die enigszins de sporen draagt van door een Duitser geschreven te zijn, opzettelijk onveranderd.

Op het Belgische ministerie van oorlog te Havre bevindt zich thans een hoogst merkwaardig, aan de Duitse gouverneur van België gericht stuk, dat door agenten der Engelse regering onderschept en aan het Belgische ministerie gezonden is. Het stuk is afkomstig van een Duitser, wiens naam mij bekend is, doch die ik om zeer goede redenen vóór het einde van de oorlog niet kan noemen.

De schrijver heeft, blijkbaar in opdracht der Duitse regering, jarenlang in België gewoond en heeft zich daar zeer veel in Vlaamse kringen bewogen.

Het stuk bestaat uit twee delen: een rapport en een reeks voorstellen. In het rapport beschrijft de auteur de Vlaamse beweging en haar betekenis en geeft als zijn mening te kennen, dat de Vlamingen niet met hardheid moeten worden behandeld, doch met tact en toegevendheid aan hun taaleisen voor het Duitse rijk moeten worden gewonnen.

Het stuk, dat ik door een zeer bijzonder toeval ter inzage heb gehad, doch waarvan ik helaas niet dadelijk aantekeningen heb kunnen maken, is hoogst merkwaardig van stijl. Er wordt in gesproken van het vleien der Vlaamse eigenliefde als een uitstekend middel om Vlaanderen stevig aan Duitsland te binden. Dit is het middel om te geraken tot een vereniging der Germaanse volkeren, waarbij (de schrijver merkt het terloops op) Nederland zou behoren, aan Duitsland verbonden door een tolunie. Een ontwerp wordt gegeven van een manifest aan de Vlamingen. Daarin wordt er op gewezen, dat het, evenals een eeuw geleden, de Duitsers zijn, die de Vlamingen "bevrijden" van het juk, waaronder zij zuchten. Goed zou het zijn, meent de schrijver, als de Duitse regering gedichten, waarin het verlangen naar taalvrijheid der Vlamingen tot uiting komt, op muziek deed zetten, zo nodig door een Duits componist, maar beter ware het, als er een Vlaams componist voor kon worden gevonden. Nadrukkelijk moet er op worden gewezen, dat de Vlamingen

Germanen zijn, en dat steeds de Fransen hun grootste vijanden waren.

België zal als apart geheel, waarbij dan nog het noorden van Frankrijk zal worden gevoegd, tot Duitsland behoren. Aan de Vlamingen zullen concessies moeten worden gedaan. Zij zullen niet één, maar twee eigen hogescholen krijgen, waarvan één te Gent. Het onderwijs zal daar worden gegeven in het “Hoog-Vlaams”.

De voorstellen van de schrijver van het stuk zijn in vele opzichten bijzonder. O.a. waar hij meent, dat Björn Björnson en Sven Hedin misschien ook in België nuttig werkzaam kunnen zijn voor de vorming van de “Germaanse Unie”.

Om bij de Vlamingen in het gevlij te komen, zou men te Brussel een monument kunnen oprichten, voorstellende “de bevrijding van Vlaanderen”.

Het Belgische leger zal (de schrijver neemt aan dat Duitsland overwinnaar zal zijn; het stuk is dan ook gedateerd 8 september 1914) een afzonderlijk onderdeel van het Duitse leger vormen. De troepen krijgen het Duitse uniform, alleen de schouderbedekking en de cocardes zullen in de Belgische kleuren zijn. Om de laatste tegenzin bij de Vlamingen weg te nemen, stelt de schrijver voor de helmen der Vlaamse regimenten te voorzien van het opschrift: “Vlaanderen de leeuw”.

Hoe dwaas heel het stuk ook schijnt, het bestaat werkelijk. Het is zeer lijk en het zou de moeite waard zijn het geheel te publiceren. Helaas, ik heb het niet machtig kunnen worden, maar gezien heb ik het met eigen ogen.

Tipperary

Een Duitser, die in ons blad de Franse vertaling van Tipperary had gelezen, heeft zich fluks gezet tot een Duitse vertaling van het Engelse soldatenlied. Zij luidt als volgt :

Es ist sehr weit zu Tipperary,
Es ist sehr weit zu geh'n;
Es ist sehr weit zu Tipperary,
Um den lieben Schatz zu sehn.
B'hüt Gott Piccadilly
Adieu Leicester Square.
Es ist sehr, sehr weit zu Tipperary
Und mein Herz ist, so schwer.

Als de Engelsen, Fransen en Belgen dit lied in de loopgraven aanheffen, zingen de Duitsers nu reeds de wijs mee. De vertaler hoopt nu, dat zij onder het zingen van dat aardige lied de ongelukzalige oorlog zullen vergeten en vanzelf een viervoudige vriendschap of nog liever een Europese of wereldvriendschap zullen sluiten. "Dit is niet alleen mijn wens, maar ook die van vele miljoenen weldenkende mensen; het zou het schoonste kerstgeschenk zijn, dat wij sedert Christus' geboorte ontvangen hadden."